

UNA NOVA PERSPECTIVA PER ENSENYAR LA HISTÒRIA DE LES RELIGIONS A CATALUNYA

ALAIN BLOMART

Europa, i en particular Espanya i Catalunya, són cada vegada més pluriculturals i plurireligioses. Aquesta multiculturalitat pot ser tant una font de riquesa, si està ben gestionada, com una font de prejudicis i de problemes de convivència, si no està ben explicada als ciutadans que encara no estan acostumats a aquesta diversitat. És la raó per la qual el Centre Unesco de Catalunya, concretament l'Associació pel Diàleg Interreligiós, porta a terme des de fa uns quants anys nombroses activitats (reunions, cursos, revista *Dialogal*, etc.) que serveixen per promoure la cultura de la pau i el diàleg entre les religions i les diferents tradicions, indispensables en els temps actuals.

El Centre Unesco de Catalunya, que es dedica a difondre el respecte mutu entre els pobles començant per les escoles, promou l'ensenyament generalitzat de la "cultura religiosa", és a dir, proposa que es faci un nou curs d'història de les religions per a tots els alumnes. Actualment, l'assignatura de "religions" és alternativa al curs de "religió" (catòlica, o protestant, o jueva) i, des del mes de setembre de 2002, l'assignatura de "religions" s'imparteix a tots els nivells de l'ESO i del batxillerat, però feia falta un instrument pedagògic de suport per als professors. Per aquest motiu, l'Associació pel Diàleg Interreligiós em va demanar d'escriure i coordinar un llibre que pogués servir de manual a les escoles secundàries catalanes i que respongués a la demanda dels professors de disposar d'un comentari al *Calendari Interreligiós* publicat pel Centre Unesco de Catalunya.

Les escoles públiques de Catalunya ja han rebut aquesta guia. Per tal que les escoles privades i concertades la poguessin utilitzar i que pogués arribar a un públic cada vegada més interessat per les altres religions, la vàrem publicar a l'editorial Claret amb el títol de *Vine a la Festa. Rituals i religions del món a Catalunya*. A continuació, presentarem aquest manual.

CONTINGUT DEL MANUAL

Comencem, doncs, pels objectius, que concretament són dos: difondre un esperit de tolerància respecte a la diversitat cultural i religiosa, i donar als alumnes un panorama de les religions presents a Catalunya. Per això, en lloc de fer una presentació general, hem decidit analitzar algunes de les festes principals de cada religió. Les festes ja varen ser el tema d'un Calendari Interreligiós que va servir de punt de partida i pot servir de referència per als professors. Les religions presentades en aquesta guia són set: les cinc més conegudes (judaisme, cristianisme, islam, hinduisme i budisme) i dues menys conegudes però presents a Catalunya, la religió sikh i la fe bahai. La voluntat d'aquest manual és, doncs, el coneixement de les altres cultures per tal d'arribar al respecte mutu.

Pel que fa a la perspectiva de la guia, és no-confessional, humanista i oberta: no prenem partit ni critiquem cap dels sistemes de pensament religiós, perquè intentem presentar-los tots

d'una manera neutra i científica. A més a més, la perspectiva és pluridisciplinària, perquè volem presentar cada tradició en els seus aspectes més variats: històrics, geogràfics, filosòfics, ètics i culturals. En tercer lloc, i aquí rau l'originalitat de la guia, el mètode de treball ha consistit a consultar un representant de cada religió com a testimoni per tal de triar les tres festes més importants de la seva tradició i per tal de revisar el text acabat. Hem volgut que aquesta guia tingui la garantia de diàleg i de qualitat.

L'hem estructurada en dues parts: una per als professors i l'altra per als alumnes. La part dels professors inclou sistemàticament els aspectes següents: el sentit general de cada festa; el seu ritual i el simbolisme; una informació complementària, ja que no es pot parlar d'una festa sense explicar-ne algunes nocions; en quart lloc, s'ha dedicat un apartat a les activitats d'ensenyament i d'aprenentatge que es poden aplicar al primer i al segon cicle. La part dels alumnes conté fotografies, dibuixos i textos que poden ser fotocopiats i distribuïts a classe.

L'últim aspecte de la guia és la seva dimensió ètica. A través de la presentació de les religions, hem intentat trencar alguns prejudicis establerts. Per exemple, les xifres dels fidels de cada religió ensenyen que no hi ha cap invasió de musulmans i que el seu nombre (20%) és molt inferior al nombre de cristians al món (33%). També, en un altre sentit, hi ha un apartat de la informació complementària que explica el sentit real del vel segons l'Alcorà. D'aquesta manera s'entén que no hi ha cap obligació per a les musulmanes de portar-lo (excepte a Iran i Aràbia Saudí) i que l'Alcorà no l'exigeix clarament: només parla de la decència que les dones, com els homes, han de tenir en públic com a signe de moralitat. També s'hi explica que el vel, abans de ser un tret religiós, és un costum cultural típic de les tradicions mediterrànies: les dones a Espanya, Itàlia i Grècia rural encara en portaven fins fa algunes dècades, i això permet relativitzar una mica les coses, recordant

als alumnes que, fins no fa gaire, la cultura del seu país no era tan allunyada de les pràctiques que critiquem ara. La guia dedica també un apartat al tema de les mesquites, on s'explica que la mesquita no només té una funció religiosa, sinó també social, caritativa, cultural (molt sovint hi ha una biblioteca) i psicològica, és a dir, papers que nosaltres, no-musulmans, dissociem actualment dels llocs de culte. Així doncs, saber la multiplicitat de funcions d'una mesquita pot ajudar a entendre la seva importància per als musulmans i pot portar a tenir més tolerància i evitar psicosis com ha passat a Premià de Mar.

Una altra religió afectada per estereotips és la comunitat dels sikhs, que, després de l'11 de setembre de 2001, van ser confosos a vegades, a Barcelona, amb els talibans. El nostre manual explica que aquest grup és el més democràtic de l'Índia, que els sikhs rebutgen el sistema de castes i practiquen la igualtat entre els homes i les dones (hi ha una fotografia que ensenya els homes rentant els plats amb les dones després d'una festa!).

Per acabar, l'esperit de tolerància dels bahais ens ha donat l'oportunitat de realitzar un joc multicultural i una sopa de lletres on s'amaguen les virtuts predicades pels bahais, com ara la humilitat, la veracitat, la generositat, la responsabilitat, l'autodisciplina, la justícia, etc.

En conclusió, aquest manual sobre les religions a Catalunya espera omplir urgentment el buit que manifesten els alumnes, és a dir, els ciutadans de demà, respecte a les altres cultures i religions. Aquesta publicació espera ser una petita pedra en la construcció d'una societat multicultural i respectuosa de les diferències culturals i religioses.

ALAIN BLOMART (Brussel·les, 1968). Doctor en Antropologia i Història de les Religions per la Universitat de la Sorbona (École Pratique des Hautes Études). Va ser professor invitat a les universitats de Harvard i de Friburg. Actualment és professor col·laborador a la Universitat de Barcelona (on dona un curs sobre "Immigració i religions") i col·labora amb l'Associació Unesco pel Diàleg Interreligiós de Catalunya.